

Κεφάλαιο 5 Η οικονομική ζωή

Ερωτήσεις

1. Τι γνωρίζετε για την αγροτική παραγωγή;

Η οικονομία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στηριζόταν κυρίως στις αγροτικές καλλιέργειες (σιτάρι, κριθάρι, βαμβάκι, καπνός, λάδι, σταφίδα). Οι κτηνοτρόφοι, είτε ζούσαν μόνιμα σε ένα μέρος είτε ήταν νομάδες, πρόσφεραν μαζί με τους αγρότες πρώτες ύλες στη βιοτεχνία για την παραγωγή νημάτων και υφαντών. Η παραγωγή ικανοποιούσε κυρίως τις ανάγκες του σπιτιού. Όσα προϊόντα τους περίσσευαν, οι γεωργοί τα πουλούσαν στις τοπικές αγορές ή τα διέθεταν στο εξωτερικό, με αντάλλαγμα κυρίως βιομηχανικά εργαλεία και άλλα προϊόντα.

2. Πού οφειλόταν η οικονομική παρακμή; Ποιους ωφέλησε;

Όμως οι γεωγραφικές ανακαλύψεις, η χρήση νέων εμπορικών δρόμων και ο τερματισμός των κατακτήσεων συνέβαλαν στην παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι έμποροι από τη Δυτική Ευρώπη δεν ήταν υποχρεωμένοι πλέον να περνούν από το έδαφος της για να πάνε στην Ινδία ή την Κίνα. Έτσι τα κρατικά της έσοδα από τους φόρους του εμπορίου σταδιακά μειώθηκαν και το νόμισμά της υποτιμήθηκε. Προοδευτικά η οικονομική δραστηριότητα πέρασε κυρίως στα χέρια των υπηκόων του Σουλτάνου και ιδιαίτερα των Ελλήνων.

3. Ποιοι ακόμη παράγοντες ωφέλησαν τους Έλληνες;

Δύο ακόμη παράγοντες ωφέλησαν τους Έλληνες: οι συνθήκες του Κάρλοβιτς (1699) και του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), που υπέγραψε η ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία, επέτρεψαν, κυρίως στην Αυστρία και τη Ρωσία, να επηρεάζουν τις εξελίξεις στο εσωτερικό της. Επίσης, οι Διομολογήσεις, δηλαδή οι εμπορικές συμφωνίες που έκαναν οι δυτικές χώρες με τους Οθωμανούς Σουλτάνους, ευνόησαν το ελληνικό εμπόριο και τη ναυσιπλοΐα, αφού έδωσαν τη δυνατότητα στους Έλληνες να υψώνουν στα καράβια τους τις σημαίες των χωρών αυτών.

4. Ποια ήταν τα αποτελέσματα των συνθηκών για τους Έλληνες;

Έτσι, οι Έλληνες έμποροι επέκτειναν τη δραστηριότητά τους στην Κεντρική και τη Δυτική Ευρώπη καθώς και τη Ρωσία, ίδρυσαν στα μέρη αυτά σημαντικές παροικίες και ανέλαβαν μεγάλο μέρος του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου της Δύσης με την Ανατολή, κερδίζοντας πολλά πλούτη. Μαζί όμως με τα αγαθά έφταναν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και οι επαναστατικές ιδέες, που επικρατούσαν την εποχή αυτή στην Ευρώπη. Παράλληλα σχηματίστηκε ένας αξιόλογος ελληνικός εμπορικός στόλος, με πληρώματα έμπειρα στη ναυσιπλοΐα αλλά και στην αντιμετώπιση των πειρατών. Μεγάλες πόλεις, όπως η Κοζάνη, η Μοσχόπολη, τα Ιωάννινα, η Θεσσαλονίκη αλλά και νησιά, όπως η Χίος, η Ύδρα και τα Ψαρά, έγιναν σημαντικά κέντρα του ελληνικού εμπορίου.

5. Ποιες ήταν οι συνέπειες της οικονομικής ανάπτυξης για τους Έλληνες;

Η οικονομική άνθηση, ο πολυάριθμος εμπορικός στόλος και οι εύπορες παροικίες του εξωτερικού βελτίωσαν τη θέση των Ελλήνων, παραμονές της Μεγάλης Επανάστασης του 1821. Από αυτούς λοιπόν τους πλούσιους εμπόρους αναδείχθηκαν εκείνοι που πρωταγωνίστησαν αργότερα στον ξεσηκωμό του γένους μαζί με τους υπόλοιπους παραδοσιακούς ηγέτες του υπόδουλου ελληνισμού.